

חינוך בסימן הצלב

היה מוכר ע"י הממשלה כבית-ספר עממי ותיכון. עתה לומדים בו 150 תלמידים (מהם 120 יהודים), בכיתות הנמוכות.

חובש או-הפקרות? התלמידים הם, ברובם המכריע, בני משפחות, שרק עתה עלו ארצה והמדינות את הקולג' על בתי הספר העבריים.

אחת הסיבות לכך היא גישתם של ה"אחים" לחינוך התלמיד. ה"אחים" הם תלמידי מדרשות דתיות ותפקידם מצטמצם בדרך כלל בהוראה — בעיקר חילונית; לעומתם ישנם ה"אבות" שהם כמרים, כווגמת רבנים יהודיים, ועובדים גם כמסיונרים בכל רחבי העולם.

לפי דברי הפריר (אח) זראר, אנגלי רוה וממושקי, המנהל את הקולג' הצרפתי והנמצא בארץ כבר 21 שנה, מדגיש בייס זה את החינוך, יותר מאשר את הלימוד.

"העם היהודי תמיד היה מדוכא", הוא מסביר, "לכן ילדיו שנולדו כאן, באוירה חופשית, נהנים מיחס סלחני מאוד. אולם חופש וסלחנות יתרה יכולים, על נקלה, להסוך להפקרות אצל ילדים".

הורים, שהחינוך העברי "הפרוע" מבהיל אותם, שולחים, לפי כך, את בניהם לקולג', שם יקבלו גם לקח משמעת, כפי שקיבלו גם בזמנם, במסודות דומים לזה, בארצות מוצאם.

"מצטערים, אין מקום." כבר לפני התחלת שנת הלימודים היו כל בתי-הספר התיכונים בתל-אביב מלאים, ובכל מקום נתקל אחוז מסוים של תלמידים בתשובה: "מצטערים, אין לנו מקום". ואילו כאן, אפשר להרשם אפילו עתה, למעלה מחודשים אחרי התחלת הלימודים.

מאז פתח מספר התלמידים בקולג', הותקנו שני חדרים גדולים כחדר לינה לתלמידי פנימיה. שרות זה הנו בעל ערך רב להורי התלמידים, הגרים בדרך כלל בצפיפות, ואשר הטיפול בילד הוא מעמסה לגביהם.

מלבד התלמידים היהודים, גרים בפנימיה גם ילדים נוצרים, אשר הוריהם גרים בהיפה או ירושלים. כל דיירי הפנימיה אוכלים ולנים במקום (תמורת תשלום חודשי של 20 ל"י), ועליהם להביא אתם את בגדיהם ופנקסי תלושי המזון שלהם. מלבד זאת מביאים הם את מיטותיהם. ואפשר לראות באולם הגדול שורה ארוכה של מיטות הברזל הסטנדרטיות, שהסוכנות מחלקת לכל עולה חדש העוזב את מהנה העולים.

"תפוקה גבוהה." חבר המורים מורכב מחמישה "אחים" וארבעה מורים "ציביליים" אחרים המלמדים, בדרך כלל, את הכיתות הגבוהות יותר. ארבע מורות מלמדות את השפה העברית.

תוכנית הלימודים בכיתות הגבוהות, היא התוכנית הרגילה של בתי-הספר התיכונים הצרפתיים, אך כוללת גם לימוד של השפה העברית.

בכיתות הנמוכות, ניתן דגש חזק יותר על עברית (במקום שעתיים לשבוע בזמן המנדט, לומדים התלמידים שלוש שעות ליום). לעומת הכיתות הצפופות של בתי-הספר העבריים, תנאי הוראה בקולג' הם כמעט אידיאליים. מספר התלמידים הממוצע לכיתה הוא 29, ומאפשר למורה להקדיש תשומת לב לכל תלמיד ותלמיד, לפי כשרונו. העבודה מעייפת פחות, "התפוקה" גבוהה יותר.

זהו גם יסוד גישתם של ה"אחים". בזמן ההפסקות בין שיעורי רים, יוצא המורה יחד עם התלמידים לחצר ומארגן את משחקיהם (יחד עם שיעורי התעמלות ותחרויות ספורטיות זה תופס חלק ניכר מומנו של התלמיד).

"אנו תמיד משתדלים — בכל ארץ שאנו מלמדים בה (63 ארצות, 390,722 תלמידים) — להחזיר לתלמיד את השאיפה לקחת אורה נאמן ויעיל. ואחד היסודות הדרושים ביותר, כי הוא המתנת ביותר, לנוער הישראלי הלומד, הוא גוף בריא... ספורט, אומר "אח" בהכביעו על ילדים הרצים בחצר.

מיסד תרבותי או דתי? הקולג' מתקיים משכר הלימוד בלבד — לעומת 10 שנים של 3,500 ל"י לחודש לתלמיד מחלקה תיכונית, לעומת 10 ל"י בממוצע בבייס תלכוני עברי. הדבר היה קל, כאשר היו כאן מאות תלמידים, אולם עתה, תנאי המורים, הגרים במקום, קשים למדי.

מצבו ה"פוליטי" של הקולג' עדין יותר ממצבו התמרי. בפי חוגים רבים הוא נקרא "מיסיון" וקשור עם הותיקאן, למרות הכח שותיהם של ה"אחים". אין להם עם הותיקאן, הם טוענים, אלא הקשרים הרגילים של קאטולים עם הכנסייה, והקולג' נמצא בחסות השרות היפולומטי הצרפתי, כמוסד תרבותי, ולא כמוסד דתי.

נוכח דעות אלה, בוטלו גם השיעורים בבית החדשה (שהם בדרך כלל קודש בכל מוסד נוצרי) ולא ניתן כל חינוך דתי. "אני בכלל איני יכול להבין את עמדתם של כמה חוגים יהודיים, מתלונן הפריר פוליקאפ, ג'ונגי לבני, בעל זקן ארוך ו"בווער". "הרי המוסדות שלנו ידועים בשל פעולה להצלת יהודים בימי המלחמה, מרדיפות הנאצים".

הוא ממשיך לספר על מקרים רבים, שהוא יודע עליהם, ועל כמה מקרים שהוא השתתף בהם באופן אישי.

בקולג' של הספלין, בצרפת, ניתנו תעודות מורים ליהודים בימי הכיבוש הגרמני. בבולגריה שימשו הקולגים גם כמרכזי הברחה מוזן ורפואית ליהודי יוון, או מחסה, ליהודים שביקשו לעבור את הגבולות לתורכיה.

"אין מטרת בתי-הספר שלנו, — שנוסדו עלידי זין בטיסד דה לאסאל, יוצר בית-הספר היסודי הראשון בעולם בשנת 1561 —

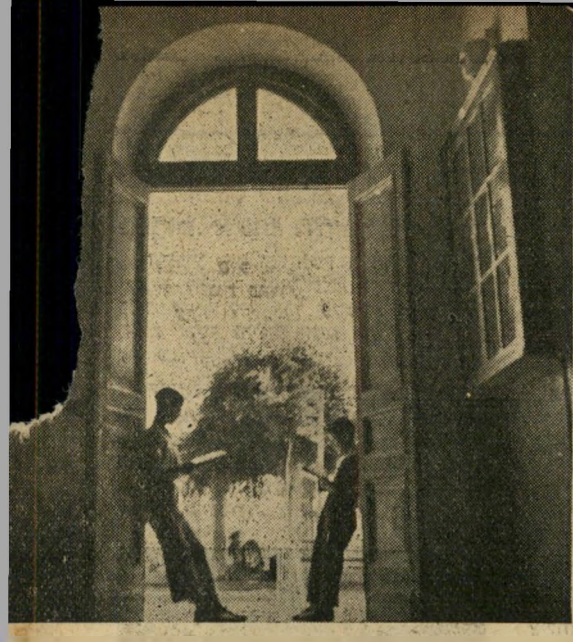
צלומים : מקסים סלומון

אדם העובר ברחוב הראשי, המוביל לענימי, נפעם קראו לו שארע סאוואיני, עתה הוא רק רחוב מס. 4 יפו) לא יקדיש כל תשומת לב לשער הברזל הנפח תח רק פעמיים ביום, לתת מעבר לקבוצות תלמידים קולוניים ורועשים.

אולם בני הישוב הישן, אלה שהכירו את תל-אביב לפני היותה לעיר הראשונה בארץ, יזכרו היטב את המקום, על השלט העגול מעל לכניסה, הנושא את הכתובת הצרפתית: "קולג' דה פיר — מוסד צרפתי". זהו בית גדול, בן שלוש קומות, המשקיף על פני יפו ותל-אביב, והוא אחד ממוסדות החינוך הותיקים ביותר בארץ — בית הספר קיים כ-60 שנה — וברשימת תלמידיו לשעבר נמצאים שמות כרוקה, שלוש, ועוד אחרים, העומדים עתה בראש המדינה והצבא. לפני מלחמת העצמאות הגיע מספר תלמידיו ל-600 (רובם ערבים-נוצרים ומוסלמים ובי"ס יהודים).

משמעת ונימוסים. שני ילדים אלה (למעלה) הפ' ריעו בשיעורים ונשקחו ע"י מוריהם למנהל. הם עתה מחכים לפני חדר המנהל העסוק, כינתיים, בהשגחה על הילדים המשחקים בחצר בית-הספר. (למטה).

להספיע על התלמידים שימירו את דתם. אין אנו מסיונרים, אלא מורים, הרוצים להחזיר רוח של אהדה ותרבות נאורה בעולם כולו, ללא הבדל של דת או גזע. הקולג' ביסו אינו נכלל ברשת החינוך הממשלתית, שהיתה אחראית על בתי-הספר ביפו ובשאר הערים הגטויות שאין להם מועצה מקומית. מאז סופחה יפו לתל-אביב, אחראית מחלקת החינוך העירונית לבתי הספר, אך הקולג' אינו מקבל תמיכה.

לעומת תלמידי בתי-ספר עממיים אחרים הנהנים מחוק חינוך חובה, משלמים כאן התלמידים שכר לימוד. אולם תעודה של בית-הספר, נחשבת בהוכחה מספקת כי האב ממלא את חובתו על פי חוק החינוך.

ישנם בקולג' תלמידים, ומספרם מועט למדי ואינו ניכר, שהוריהם העבירו מביית הספר היהודי לקולג'. אין הורים אלו עניים, או בלתי מרוצים מתוכנית הלימודים. המעשה שעשו אינו נובע מטעמים מיוחדים; הסבה היא פשוטה: בניהם נכשלו בבתי הספר היהודים.

אחות עמים. אנטון ג'דאי הנוצרי, עבדאללה עימד המוסלמי, שניהם ילידי יפו, ולוטיין מירוני, היהודי, שעלה מצרפת לפני שלוש שנים, לומדים וחיים בכיתה אחת. מבלי שיפריעו להם כל הבדלי דת או עדה.

